

В.С. МАРЧЕНКО, асп., НТУ «ХПІ»;

Л.В. КРИЧКОВСЬКА, д-р біол. наук, проф., НТУ «ХПІ»;

А.П. БЕЛІНСЬКА, канд. техн. наук, ст. викладач, НТУ «ХПІ»

ОБГРУНТУВАННЯ КОМПЛЕКСУ АНТИОКСИДАНТІВ ДЛЯ СТАБІЛІЗАЦІЇ КОСМЕТИЧНОГО КРЕМУ

У статті запропоновано комплекс антиоксидантів для захисту від окиснювального псування косметичного крему, збагаченого на ω -3 поліненасичені жирні кислоти. Визначено залежність періоду індукції окиснення жирової основи косметичного крему від вмісту і співвідношення обраних антиоксидантів. Обґрунтовано співвідношення антиоксидантів та їх дозування у складі косметичного продукту.

Ключові слова: антиоксиданти, ретинол, токоферол, тіотриазолін, поліненасичені жирні кислоти, купажована олія, косметичний крем.

Вступ.

В теперішній час одним з перспективних напрямків виробництва косметичних засобів є створення продукції з високоактивними речовинами для сухої, в'янучої, схильної до подразнень шкіри. Перспективність даного напрямку у косметології обумовлюється зростаючим попитом на косметичну продукцію по догляду за шкірою з вказаними особливостями. Разом із сухістю шкіри, можуть бути й аномалії метаболізму основних жирних кислот: лінолевої (ω -6) та ліноленової (ω -3) [1, 2]. Поліненасичені жирні кислоти (ПНЖК) ω -3 групи у складі косметичних кремів забезпечують необхідність шкіри в есенціальних речовинах та допомагають запобігти сухості, лущенню та тьмяності шкіри. Джерелом ПНЖК у складі косметичної продукції є рослинні олії.

Аналіз і узагальнення світових досягнень в області створення і виробництва нових косметичних засобів, додатково збагачених ПНЖК, свідчить про їх широкі можливості і перспективи розвитку. Особливо важливим є розвиток даного напрямку і для України у зв'язку з поганою екологією, умовами життя, неадекватним харчуванням, стресовими ситу-

аціями, порушенням режимних моментів, обмеженою фізичною активністю, як наслідок – авітамінозами, накопиченням вільних радикалів та передчасним старінням шкіри.

Аналіз останніх досліджень та літератури.

Беручи до уваги необхідність відновлення бар'єрних властивостей епідермісу, дуже важливо правильно підібрати основу для сухої шкіри. Це може бути емульсія типу «масло у воді» з високим вмістом жироподібних речовин (до 25–35 %); для пересушеної шкіри – емульсія типу «вода в маслі» з додаванням спеціальних емульгаторів, але жироподібних речовин має бути не більше 35 %; або внесення до складу основи церамідів, ω -3 та ω -6, ПНЖК, фітостеролів та ін. [3].

Косметичні властивості рослинних олій залежать від складу жирних кислот. У кожній олії містяться насичені і ненасичені жирні кислоти, але в різному співвідношенні [4].

Купажовані олії – це суміш олій зі збалансованим складом насичених та ненасичених жирних кислот [5]. Відразу після нанесення крему, до складу якого входять купажовані олії як джерело ПНЖК, олії діють на поверхню шкіри, пом'якшуючи, вирівнюючи і зберігаючи вологу. Поступово вони проникають в глибокі шари епідермісу, де включаються в процеси клітинного метаболізму [6, 7]. Живі клітини шкіри, за допомогою спеціальних ферментів, екстрагують з олій жирні кислоти, і використовують їх для будівництва епідермальних ліпідів.

Постановка проблеми, мета досліджень.

Додаткове збагачення косметичних засобів ПНЖК ω -3 групи, призводить до зменшення термінів придатності продукції через низьку стійкість ω -3 ПНЖК до окиснювального псування. Виникає необхідність пошуків антиоксидантів, бажано природного походження, для стабілізації від окиснювального псування даних компонентів у складі продукції, зокрема для їх позитивного впливу на суху, в'янучу, схильну до подразнень шкіру.

В даній роботі *об'єктом* дослідження є співвідношення та дозування антиоксидантів у складі косметичного крему.

Предмет дослідження – період індукції окиснення жирової основи зразків косметичного крему.

Метою даної роботи є розробка комплексу антиоксидантів для крему, збагаченого ω -3 ПНЖК. Для досягнення мети треба було вирішити наступні задачі:

1) обґрунтувати вибір антиоксидантів для стабілізації жирової основи косметичного крему;

2) визначити та проаналізувати залежність періоду індукції окиснення жирової основи зразків косметичного крему від співвідношення та дозування обраних антиоксидантів у його складі.

Результати досліджень.

У якості жирової основи косметичного крему було обрано купаж, збагачений ПНЖК ω -3 та ω -6 груп, який містить соєву, соняшникову та кунжутну олії. Співвідношення ПНЖК ω -3 та ω -6 груп складає 1 : 10 [8].

З метою стабілізації від окиснення ω -3 ПНЖК жирової основи обрано три антиоксиданти: α -токоферол (вітамін Е), ретинол (вітамін А), тіотриазолін (морфоліній 3-метил - 1, 2, 4-триазоліл-5-тіоацетат).

Тіотриазолін – «первісток» українського оригінального синтезу, сполука, що має виражену мембраностабілізуючу, антиоксидантну та репаративну дію. Тіотриазолін гальмує пероксидне окиснення ліпідів, захищає клітини від негативного впливу вільних радикалів, стимулює регенерацію тканин і процеси епітелізації, а також зменшує інтенсивність запального процесу. Антиоксидантний ефект тіотриазоліну обумовлений руйнуванням гідропероксидів без утворення вільних радикалів [9].

Дослідження стійкості до окиснювального псування косметичного крему з додаванням антиоксидантів проведено за температури 80 °С при вільному доступі повітря (автоокиснення).

Ступінь окиснення контрольовано за величиною ПЧ. Результати досліджень наведено на рис. 1 (1 – 0,2 % токоферолу; 2 – 0,2 % ретинолу; 3 – 0,02 % тіотриазоліну; 4 – 0,1 % токоферолу і 0,1 % ретинолу; 5 – 0,1 % ретинолу і 0,01 % тіотриазоліну; 6 – 0,1 % токоферолу і 0,01 % тіотриазоліну; 7 – 0,1 % токоферолу, 0,1 % ретинолу і 0,01 % тіотриазоліну).

Як видно з графіку, період індукції при окисненні зразків крему з комплексом антиоксидантів перевищує період індукції при окисненні крему з індивідуальними антиоксидантами.

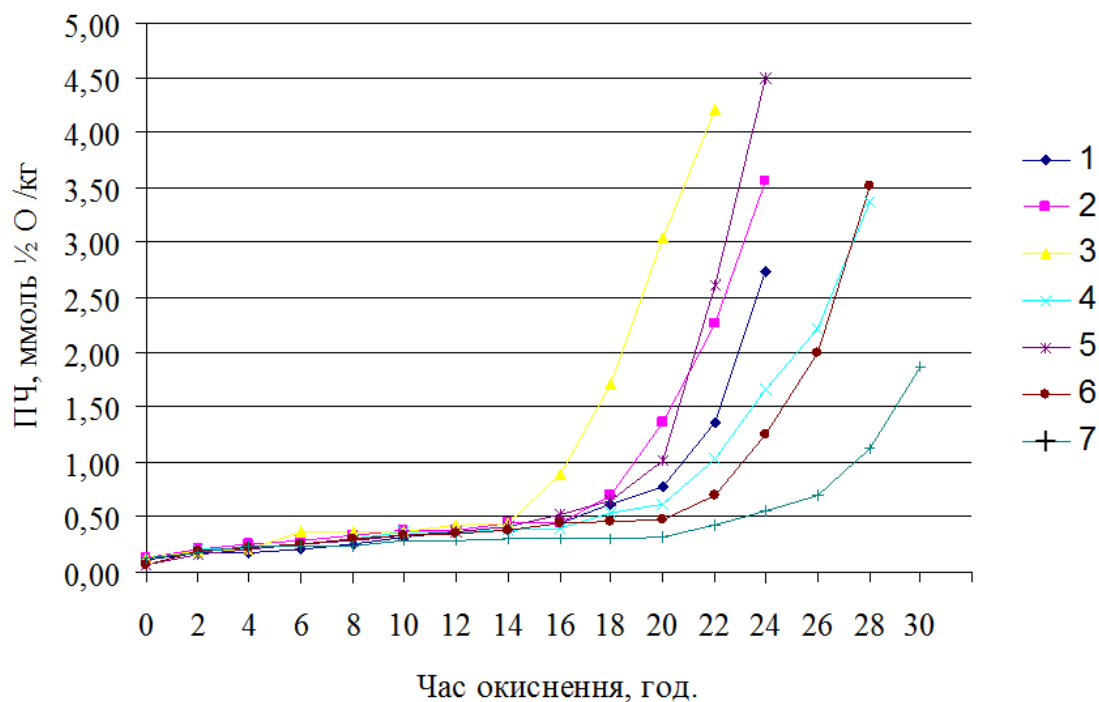

Рис. 1. Динаміка прискореного окиснення косметичного крему на основі купажованої олії з додаванням

Дослідження інгібуючої активності обраних антиоксидантів у комплексі проведено відповідно до складеного плану експерименту «склад – властивість». У якості факторів прийняті концентрації антиоксидантів у зразках косметичного крему, функцією відгуку є період індукції зразків.

Для аналізу характеру взаємодії антиоксидантів у складі косметичного засобу побудовано діаграму залежності періоду індукції окиснення косметичного крему на основі купажованої олії від концентрації і співвідношення антиоксидантів, яка представлена на рис. 2 (x_1 – концентрація токоферолу, %; x_2 – ретинолу, %; x_3 – тіотриазоліну, %, де 0 відповідає інтервалу $14 \div 15,21$; 1 – $15,21 \div 16,41$; 2 – $16,41 \div 17,62$; 3 – $17,62 \div 18,83$; 4 – $18,83 \div 20,03$; 5 – $20,03 \div 21,24$; 6 – $21,24 \div 22,45$; 7 – $22,45 \div 23,65$; 8 – $23,65 \div 24,86$; 9 – $24,86 \div 26,07$).

В результаті визначено діапазон співвідношень обраних антиоксидантів в косметичному кремі, при якому період індукції окиснення косметичного засобу при $80\text{ }^\circ\text{C}$ знаходиться в інтервалі (24 – 26 годин). Період індукції контролю – косметичного крему на основі рафінованої дезодорованої соняшникової олії – 15 ± 1 годин.

x_1
 4
 5554
 55555
 566665554
 6666666655
 6667777666554
 66777777776655
 66777888887776654
 66777888888888776655
 66777888999998888776654
 566778889999999888776654
 566778889999999998877654
 5566778889999999999888776654
 4556777888999999999998887766544
 445566778889999999999998887766554
 34455667778888999999999998888776665544
 3344555667777888888888888888777665544
 2233445556666777777888888877777666554443
 122233344445555666666677777766666655544443
 01112223333444444555555555555555555555544444333
 x_2 m00001111222223333333333444444444444444444444443333333 x_2

Рис. 2. Діаграма залежності періоду індукції косметичного крему на основі купажованої олії від концентрації і співвідношення антиоксидантів

Таким чином, сумісне додавання α -токоферолу (0,08–0,16 %), ретинолу (0,09–0,18 %) та тіотриазоліну (0,008–0,017 %) дозволяє підвищити термін зберігання косметичного крему на основі купажованої олії, збагаченої ПНЖК ω -3 та ω -6 груп в 1,6–1,7 разів.

Висновки.

На основі проведених досліджень:

– визначено кількісну залежність величини періоду індукції окиснення косметичного крему від вмісту та співвідношення обраних антиоксидантів: токоферолу, ретинолу та тіотриазоліну;

– встановлено їх взаємний вплив на гальмування окиснювального псування триацилгліцеринів жирової основи крему.

Розробка косметичного засобу, збагаченого ω -3 ПНЖК з обраними антиоксидантами дозволить збільшити термін придатності продукції, а тим самим підвищити конкурентну спроможність вітчизняних виробників в даній галузі.

Список літератури: 1. *Аравийская Е.Р.* Сухость кожи. Причины и механизмы возникновения. Принципы коррекции / *Е.Р. Аравийская, Е.В. Соколовский* // Журн. дерматовенерол. и косметол. – 2002. – № 2. – С. 10 – 13. 2. *Короткий Н.Г.* Причины сухости кожи и лечебно-

косметический уход за ней / *Н.Г. Короткий, Б.Н. Гамаюнов* // Клини. дерматол. и венерол. – 2008. – № 4. – С. 98 – 101. **3.** *Проценко Т.В.* Синдром сухой кожи в дерматологии: механизмы формирования и лечебно-косметический уход / *Т.В. Проценко, О.А. Проценко* // Украинский журнал дерматологии, венерологии, косметологии. – Киев: ТОВ «ВИТ-А-ПОЛ». – 2009. – № 3/34. – С. 62 – 65. **4.** *Головкин Б.Н.* Биологически активные вещества растительного происхождения. В трех томах. Т. I / *Б.Н. Головкин, З.Н. Руденская, И.А. Трофимова, А.И. Шретер.* – М: Наука, 2001. – 350 с. **5.** *Скорюкин А.П.* Купажированные растительные масла со сбалансированным жирнокислотным составом для здорового питания / *А.П. Скорюкин, А.П. Нечаев, А.А. Кочеткова* // Масложировая промышленность. – 2002. – № 2. – С. 26–27. **6.** *Аравийская Е.Р.* Руководство по дерматокосметологии / *Е.Р. Аравийская, Е.В. Соколовский.* – С.-Пб.: Фолиант, 2008. – 632 с. **7.** *Сокольский И.* Кашу маслом не испортишь // Наука и жизнь. — 2008. — В. 12. — С. 114—121. **8.** *Белінська А.П.* Природні антиоксиданти для стабілізації функціональних інгредієнтів в купажах олій / *А.П. Белінська, Л.В. Кричковська, В.С. Марченко, А.С. Кравченко* // Матеріали I Міжнарод. науч.-практ. конф. [Хімія, біо- і нанотехнології, екологія і економіка в харчовій і косметическій промисловості], 10–13 червня 2013, Щелкино. – Х.: ФОП Попов О.С. – 2013. – С. 78–81. **9.** *Мытник З.М.* Тиотриазолин – гордость отечественной медицины и фармации / *З.М. Мытник, Ю.М. Колесник* // Запорожский медицинский журнал. – 2010. – том 12, №5. – С. 7 – 9.

Bibliography (transliterated): **1.** *Aravijskaja E.R.* Suhost' kozhi. Prichiny i mehanizmy vznikhovenija. Principy korrekcii / *E.R. Aravijskaja, E.V. Sokolovskij* // Zhurn. dermatovenerol. i kosmetol. – 2002. – No. 2. – p. 10–13. **2.** *Korotkij N.G.* Prichiny suhosti kozhi i lechebno-kosmeticheskij uhod za nej / *N.G. Korotkij, B.N. Gamajunov* // Klin. dermatol. i venerol. – 2008. – No. 4. – p. 98–101. **3.** *Procenko T.V.* Sindrom suhoj kozhi v dermatologii: mehanizmy formirovaniya i lechebno-kosmeticheskij uhod / *T.V. Procenko, O.A. Procenko* // Ukrain'skij zhurnal dermatologii, venerologii, kosmetologii. – Kiev: TOV «VIT-A-POL». – 2009. – No. 3/34. – p. 62–65. **4.** *Golovkin B.N.* Biologicheski aktivnye veshhestva rastitel'nogo proishozhdenija. V treh tomah. T. I / *B.N. Golovkin, Z.N. Rudenskaja, I.A. Trofimova, A.I. Shreter.* – Moscow: Nauka, 2001. – 350 p. **5.** *Skorjukin A.P.* Kupazhированные rastitel'nye masla so sbalansirovannym zhirnokislotnym sostavom dlja zdorovogo pitaniya / *A.P. Skorjukin, A.P. Nechaev, A.A. Kochetkova* // Maslozhirovaja promyshlennost'. – 2002. – No. 2. – p. 26–27. **6.** *Aravijskaja E.R.* Rukovodstvo po dermatokosmetologii / *E.R. Aravijskaja, E.V. Sokolovskij.* – Saint Petersburg: Foliant, 2008. – 632 p. **7.** *Sokol'skij I.* Kashu maslom ne isportish' / *I. Sokol'skij* // Nauka i zhizn'. – 2008. – V. 12. – p. 114–121. **8.** *Belins'ka A.P.* Prirodni antioksidanti dlja stabilizacii funkcional'nih ingredientiv v kupazhovanijah / *A.P. Belins'ka, L.V. Krichkovs'ka, V.S. Marchenko, A.S. Kravchenko* // Himija, bio- i nanotehnologii, jekologija i jekonomika v pishhevoj i kosmeticheskij promyshlennosti: Sbornik materialov I Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskij konferencii. – Kharkov: FOP Popov O.S., 2013. – p. 78–81. **9.** *Mytnik Z.M.* Tiotriazolin – gordost' otechestvennoj mediciny i farmacii / *Z.M. Mytnik, Ju.M. Kolesnik* // Zaporozhskij medicinskij zhurnal. – 2010. – V. 12, No. 5. – p. 7–9.

Надійшла (received) 29.01.15